

Onderwerp Onderzoeken Lelylijn en Nedersaksenlijn
ter informatie

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon 14 050

Bijlage(n) 6

Ons kenmerk 274219-2024

Datum 2-10-2024

Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte lezer,

Inleiding

De meeste onderzoeken naar de Lelylijn en Nedersaksenlijn zijn klaar. Naar ons oordeel zijn de conclusies duidelijk: uitstekende verbindingen tussen en binnen regio's zijn cruciaal voor een toekomstbestendig Nederland, en voor onze regio in het bijzonder. Wij vinden dat er met deze onderzoeken voldoende informatie beschikbaar is om te beslissen over de vervolgstappen. Ons is er alles aan gelegen dat het kabinet in november de volgende stap zet richting realisatie van deze projecten. Dit betekent MIRT-verkenningen voor de Lelylijn en de Nedersaksenlijn en starten van een MIRT-onderzoek voor de verbetering van het bestaande spoor. In november voeren wij samen met onze regionale partners uit Flevoland, Friesland, Groningen en Drenthe in het BO-MIRT het gesprek met de staatssecretaris hierover.

Onze inzet

Sterke regio's kennen sterke verbindingen. De Lelylijn, Nedersaksenlijn en de verbetering van het bestaande spoor brengen Noord-Nederland dichterbij elkaar én bij de rest van het land. Onze regio, en Groningen in het bijzonder, herbergt topbedrijven en onderzoeksinstituten die dankzij de verbeterde bereikbaarheid verder kunnen groeien en zo een nog grotere bijdrage kunnen leveren aan onze regio én Nederland. Het is cruciaal om Groningen, de zesde stad van Nederland, op een hoogwaardige en duurzame manier te verbinden met de regio en met het stedelijke netwerk van Nederland en Noordwest-Europa. Uit de onderzoeken blijkt duidelijk dat deze projecten hieraan bijdragen. Daarnaast fungeren deze projecten als een vliegwiel voor ruimtelijke ontwikkeling en dragen ze bij aan nationale opgaven. De bouw van extra woningen wordt mogelijk en met de creatie van nieuwe banen versterken we

Volgvel 1

Noordelijk-Nederland. Zo zorgen we voor een betere spreiding van de economie, meer ruimte en ontspanning op de woning- en arbeidsmarkt, vergroten we de toegang tot voorzieningen en verdelen we de welvaart eerlijker. Dit overziend concluderen wij dat doorpakken op deze projecten hard nodig is.

Elke regio telt

In onze regio staan we voor uitdagingen zoals woningnood, een tekort aan banen, wegtrekkende jongeren, een krimpende beroepsbevolking, sociale achterstanden en het verdwijnen van voorzieningen en openbaar vervoer uit omliggende dorpen. Zonder interventie kan dit leiden tot een neerwaartse spiraal voor Noordelijk-Nederland en onze stad.

Er is lang gekeken naar de realisatie van (spoor)infrastructuur in directe bedrijfseconomische zin: verdienen je de investeringen wel genoeg terug via de verkochte treinkaartjes? Daarmee renderen dit soort investeringen het beste in regio's zoals de Randstad. De welvaart en het welzijn zijn op deze manier lange tijd ongelijk verdeeld over Nederland. Niet verrassend dat het rapport Elke Regio Telt! een dringend beroep doet op de rijksoverheid om de regionale achterstanden aan te pakken.

We zijn blij dat in de onderzoeken integraal is gekeken naar de effecten die spoorlijnen hebben op ruimtelijke en economische ontwikkelingen, en het vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven. Ook met de introductie van brede welvaart als afwegingskader tonen de rapporten aan dat er, naast economische groei, ook effecten zijn op welzijn, gezondheid, sociale cohesie, kansengelijkheid en de kwaliteit van leven.

De onderzoeken worden straks onder de paraplu van Deltaplan Perspectief 2050 Noordelijk Nederland aangeboden aan het kabinet en Tweede Kamer. Investeren door het rijk in het Deltaplan laat zien dat onze regio écht meetelt. En bovendien kunnen wij vanuit Groningen zo maximaal al onze kennis, diensten en innovaties inzetten om bij te dragen aan de groei en ontwikkeling van Nederland als geheel.

Betrokkenheid gemeenteraad

Tijdens de onderzoeksperiode zijn regelmatig voortgangsbrieven aan u gestuurd door de projectorganisatie Lelylijn. En er zijn informatieavonden georganiseerd voor betrokken raads- en statenleden over de Lelylijn en Nedersaksenlijn. Op 2 november 2023 was het eerste Deltaplancongres.

Uw raad is twee keer per brief door ons geïnformeerd. Op 10 april heeft u een presentatie gehad over de Lelylijn en de NOVEX-denkrichtingen in het bijzonder. Op 24 april heeft u hierover meningsvormend met ons gesproken.

Nu staan we aan de vooravond van besluitvorming over de vraag of en hoe deze projecten de komende jaren worden voortgezet. Op 23 september zijn de meeste onderzoeken openbaar geworden en is een voortgangsbrief naar de Tweede Kamer verzonden. Op 24 september vond er een Informatiesessie Lelylijn plaats voor raads- en statenleden in Heerenveen. En wij bevelen u van harte aan om deel te nemen aan het Deltaplan Congres op 7 oktober in Meppel.

Volgvel 2

Op 9 oktober spreekt u over de beschikbare stukken. U kunt dan uw opmerkingen en aandachtspunten aan ons mee te geven. Uiteindelijk komt alles samen op 6 november tijdens het BO MIRT Noord-Nederland, waar regionale bestuurders en de staatssecretaris de conclusies van alle rapporten bespreken en bestuurlijke afspraken maken over het vervolg.

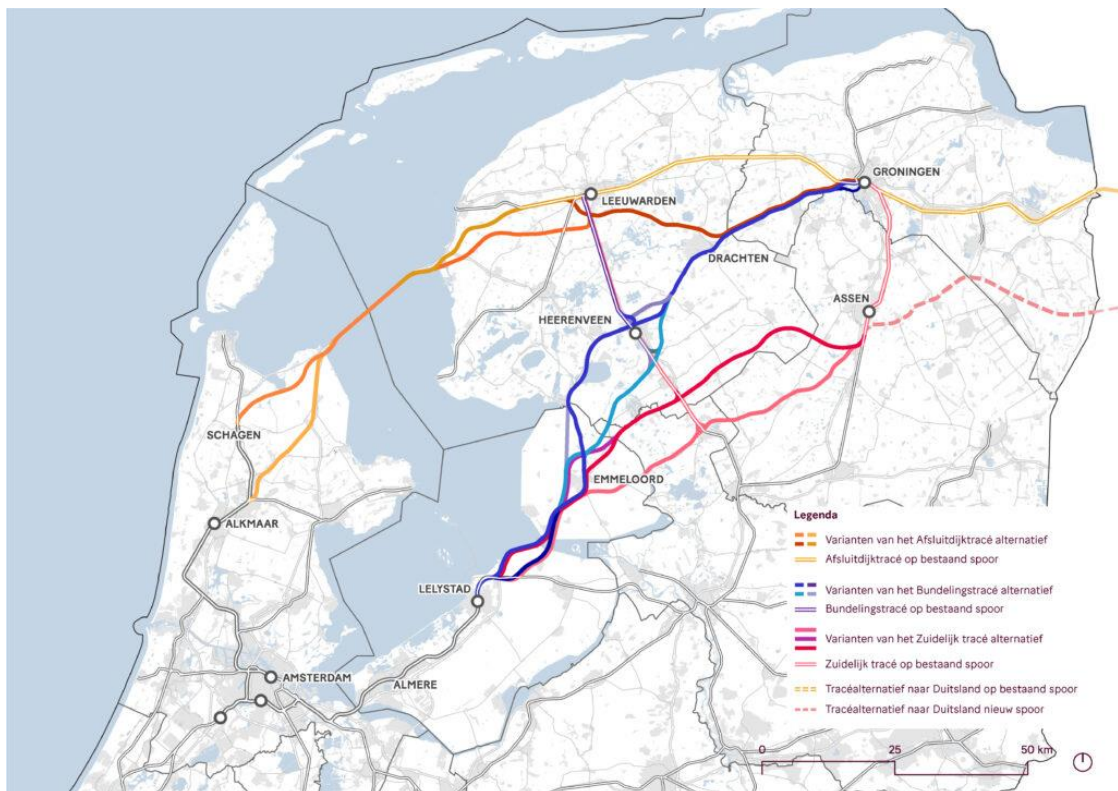
Leeswijzer

Er ligt een indrukwekkende stapel onderzoeksrapporten over de Lelylijn en Nedersaksenlijn. Alle deze rapporten zijn recent met u gedeeld. Meer informatie is te vinden op www.delelylijn.nl en www.denedersaksenlijn.nl. Wij adviseren u voor de Lelylijn vooral de rapporten Ontwikkelperspectief NOVEX Lelylijn 2050 en Onderzoek Lelylijn-alternatieven te lezen, voor de Nedersaksenlijn vooral Onderzoek, Nedersaksenlijn Ruimte en Brede welvaart en Onderzoek Nedersaksenlijn Spoor.

Lelylijn

Onderzoek Lelylijn-alternatieven

De bereikbaarheidsrapportage beschrijft drie ver uiteenlopende varianten van de Lelylijn met de daarbij horende rijtijden, vervoerwaardes en kosten. Met deze varianten is geprobeerd gevoel te krijgen voor de hoeken van het speelveld aan mogelijke oplossingen.

Onderstaande tabel beschrijft de belangrijkste resultaten.

	Afsluitdijkvariant	Bundelingsvariant	Zuidelijke variant
Reistijden Groningen-Randstad	Groningen - Amsterdam centraal: 107 min. (nu 124 min.)	Groningen - Amsterdam Zuid 70 - 83 min. (nu 119 min.)	Groningen - Amsterdam Zuid 87 min. (nu 119 min.)
Rijtijdwinst	17 minuten	36 - 49 minuten	32 minuten
Aantal ritten/ etmaal (totaal Lelylijn)	17.000	35.000 - 52.000	28.000
Waarvan nieuwe ritten	7.000	19.000 - 26.000	10.000
Kostenraming	€17,2 mld. (Bandbreedte €12,7 - 21,4 mld.)	€13,8 mld. (Bandbreedte €9,8 - 17,9 mld.)	€8,2 mld. (Bandbreedte €5,9 - 10,5 mld.)

De bundelingsvariant levert de meeste rijtijdwinst op met de randstad en genereert de meeste reizigers. Bovendien biedt de bundelingsvariant de meeste potentie om ook de regionale bereikbaarheid te verbeteren met nieuwe (stop)treinverbindingen tussen onze stad, Drachten en Heerenveen. Zo wordt de reistijd naar Drachten 13 minuten (29 minuten sneller dan nu) en de reistijd naar Heerenveen 21 minuten (48 minuten sneller dan nu). Ons inziens sluit de Bundelingsvariant het beste aan bij de doelstellingen van de Lelylijn en biedt het meeste voordeel voor onze gemeente, de regio en Nederland. Voor de hand ligt in de volgende fase de focus te leggen op uitwerking van de Bundelingsvariant.

De projectorganisatie geeft aan dat de aanlanding van de Lelylijn in de gemeente Groningen complex is. Daarbij is een globale raming gemaakt waarbij we opmerken dat er nog geen ontwerpen en gedetailleerde uitwerkingen liggen. Wij hechten eraan dat in de volgende fase (MIRT-verkenning) de inpassing van de Lelylijn in Groningen en de impact op het stedelijk weefsel en ons mobiliteitssysteem in een aparte verdiepende studie wordt uitgewerkt.

Ontwikkelperspectief NOVEX Lelylijn 2050

Het ontwikkelperspectief beschrijft de potentiële kansen en effecten van de Lelylijn en bijhorende ruimtelijke keuzes. Het ontwikkelperspectief brengt de sociale, economische en maatschappelijke meerwaarde van de Lelylijn in beeld. Een goed functionerend water, bodem- en natuursysteem is randvoorwaarde.

De bevindingen onderstrepen de potentie van de Lelylijn als aanjager voor ruimtelijke ontwikkelingen. Er ontstaan kansen om tot 2050 in Noordelijk Nederland tot 140.000 extra woningen en tot 120.000 extra banen te realiseren. Dit zijn 74.000 woningen en 58.000 banen boven op de autonome ontwikkeling.

Voor onze gemeente betekent dit in potentie een groei met 40.000 - 50.000 woningen en 30.000 - 40.000 banen. Dit zijn 8.000-18.000 extra woningen en 2.000 - 12.000 extra banen tot 2050 boven op de verstedelijkingsafspraken van de Regio Groningen-Assen.

Onze gemeente gaat met de komst van de Lelylijn een schaa sprong maken. De extra woningen in Groningen zorgen voor meer draagvlak voor (toekomstige) stedelijke voorzieningen die Groningen te bieden heeft en economische dynamiek. Zo wordt Groningen een nog aantrekkelijkere stad om in te wonen, te werken en te verblijven.

Een randvoorwaarde is dat de extra woningen en banen niet ten koste mogen gaan van de leefkwaliteit in onze gemeente. Deze schaa sprong verlangt wel de meest snelle verbinding tussen de randstad en gemeente Groningen. Daarnaast menen wij dat de versterking van het spoor, als ruggengraat van het OV-systeem, ook versterking van het onderliggende OV in onze dorpen en wijken moet betekenen. Met de Lelylijn wordt bovendien een belangrijke eerste stap gezet richting toekomstbestendige bereikbaarheid tussen Europese regio's. De recente toevoeging van de Lelylijn aan het TEN-T-netwerk van de EU maakt het internationale perspectief ook relevant.

Nedersaksenlijn

De Nedersaksenlijn is een spoorverbinding die Groningen, via Emmen, met Enschede verbindt. Bij het MIRT-onderzoek Nedersaksenlijn is gekeken naar spoorvarianten en brede welvaart. De resultaten laten zien dat de Nedersaksenlijn een impuls geeft aan de bereikbaarheid, economie en vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven. Hiermee draagt de Nedersaksenlijn overtuigend bij aan de brede welvaart in onze regio. Hieronder kort de resultaten uit de hoofd rapportage.

Het onderzoek naar verschillende tracévarianten, kosten, rijtijden en vervoerwaarde wijst uit dat een tracé vanaf Stadskanaal via Ter Apel richting Emmen de meeste potentie heeft. Voor dit tracé zijn meerdere bedieningsvarianten opgesteld. De ingroeivariant en de ambitievariant zijn het meest kansrijk en uitgewerkt. De ingroeivariant biedt de mogelijkheid om in de toekomst de spoorlijn uit te breiden naar dubbelspoor en de treinbediening uit te breiden naar het niveau van de ambitievariant.

Onderstaande tabel beschrijft de belangrijkste resultaten.

	Ingroeivariant	Ambitievariant
Spoor Stadskanaal - Emmen	Enkelspoor	Dubbelspoor
Aantal treinen per richting	2 per uur	4 per uur (2 Enschede en 2 Zwolle)
Lijnvoering	Stoptrein	Stoptrein
Aantal ritten per etmaal	3.500 - 4.000	4.500 - 5.000
Ontwerpsnelheid	140 km/u	140 km/u
Kostenraming	€1,7 mld. (Bandbreedte €1,2 - 2,3 mld.)	€3,0 mld. (Bandbreedte €2,1 - 5,0 mld.)

Beide varianten verbeteren de regionale bereikbaarheid van gemeente Groningen. Er treedt forse rijtijdwinst op van en naar Stadskanaal en Ter Apel. De reistijd naar Stadskanaal wordt 36 minuten (21 minuten sneller dan nu) en naar Ter Apel 43 minuten (41 minuten sneller dan nu). Ook ontstaat een directe treinverbinding met Emmen waarmee de reistijd afneemt met 6 minuten. Wij zien de ingroeivariant als minimumvariant om de bereikbaarheid en welvaart in onze regio te verbeteren. De ambitievariant biedt een hoogwaardigere treinverbinding en zorgt voor nog meer vitaliteit, economische dynamiek en extra woningen. Ook biedt de ambitievariant een alternatief voor de huidige treinverbinding tussen Groningen en Zwolle. Tot slot vergroot de Nedersaksenlijn ons daily urban system op een duurzame wijze door

Volgvel 5

betere OV-verbindingen te bieden. Zowel regio als stad profiteren van de reistijdwinst met het OV. Ons inzien verdienen in de MIRT-verkenning beide varianten een nadere uitwerking.

De opgaven op het gebied van brede welvaart zijn groot in de regio van de Nedersaksenlijn. Investerings in bereikbaarheid zijn van cruciaal belang om de brede welvaart in de regio op een gelijkwaardig niveau te brengen met de rest van Nederland. De resultaten uit het onderzoek tonen aan dat de Nedersaksenlijn bijdraagt aan het verbeteren van de brede welvaart en de ruimtelijk-economische ontwikkelkansen van het gebied.

Verbetering bestaand spoor

De rapporten over de verbetering van het bestaande spoor zijn bijna gereed en worden later beschikbaar gesteld. De resultaten worden ook meegenomen in het Deltaplan Noordelijk Nederland Perspectief 2050. Een goede bereikbaarheid via het spoor gaat niet alleen over de nieuwe spoortrajecten van de Nedersaksenlijn en de Lelylijn. Ook de verbetering van bestaande spoorverbindingen is van groot belang voor de woningbouw- en ruimtelijk-economische ontwikkeling in onze regio. Er zijn knelpunten op bestaande trajecten die immers aandacht vereisen, waarbij het spoorknelpunt bij Meppel natuurlijk al geruime tijd in beeld is. Dit onderzoek maakt nog geen deel uit van de MIRT-systematiek, zoals de onderzoeken voor de Lelylijn en de Nedersaksenlijn. Om de resultaten toch goed te kunnen vergelijken, wordt het onderzoek naar Verbetering bestaande spoor zoveel mogelijk op dezelfde manier uitgevoerd als de MIRT-onderzoeken naar de Lelylijn en de Nedersaksenlijn. Zo worden verschillende spoorvarianten beoordeeld op vervoerswaarden en kosten, en is er nadrukkelijk gekeken naar de effecten op woningbouw, economie en brede welvaart.

Financiering

Er is een uitdaging met betrekking tot het verschil tussen het door het kabinet gereserveerde budget en de kosten van de Lelylijn en de Nedersaksenlijn. Investeren in nationale spoorwegen is in principe primair de verantwoordelijkheid van de rijksoverheid. Om te laten zien dat het ons als regio ernst is, zijn we binnen de regio in gesprek over de wijze en in welke mate we eventueel toch een financieel gebaar kunnen maken naar het Rijk. Hier komen we in een later stadium op terug.

Meningsvormende sessie

Over de vrijgegeven rapportages en onze duiding daarvan in deze brief spreekt u op 9 oktober in de raad. Wij kunnen ons voorstellen om tijdens het bespreken de volgende twee vragen centraal te stellen:

- Hoe beoordeelt u de opgeleverde rapportages en de bevindingen daarvan?
- Welke aandachtspunten voor deze projecten geeft u ons mee voor het afronden van deze onderzoekfase en voor het vervolg?

Volgvel 6

De uitkomsten hiervan betrekken wij bij de bestuurlijke overleggen de komende periode in het kader van het BO MIRT.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

burgemeester,
Koen Schuiling

secretaris,
Christien Bronda

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.